

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15—
za pol leta 7:50
za četrt leta 3:80
za 1 mesec 1:30

Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, hiša zdravnika dr. Štuheca.

Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 11

Ptuj, 15. junija 1919

I. letnik

Ptujska gimnazija.

Naloga in smoter splošne osobito tudi učne uprave v novi državi SHS je zidati, graditi reformirati in izpopolnjevati tam, kjer so se pojavili nedostatki, ne pa razdirati in pustošiti ter odpravljati brez potrebe zavode in naprave, ki nam v obmejnih krajih koristijo, če tudi te naprave in zavodi izvirajo od prejšnje, nam sovražne avstrijske politike.

To načelo nam mora posebno obveljati glede neprikrajanega obstoja ptujske gimnazije. Raznesla se je vest, da hoče ta zavod poverjeništvu za uk in bogočastje skrečiti v bodočem šolskem letu na tri nižje gimnazijalne razrede, v katerih naj se uvede izključno le slovenski učni jezik, dočim se vsi ostali razredi začasno odpravijo. Ta novica je javnost, kakor umevno, silno razburila, in že se čujejo glasni protesti proti tej nakani. Niso nam znani nagibi, ki so bili merodajni za ta v obmejnem ozemlju dvojno kvarljivi ukrep učne uprave. Priznamo tudi, da so g. poverjenika privedli do tega sklepa tehtni uplivi in nameni.

Gotovo je pa toliko, da se ti nameni razblinijo v nič, če se vzame ozir na sledeča dejstva:

Dijaki slovenske narodnosti, ki bi bili vsled te naredbe primorani zavod zapustiti ter drugod nadaljevati svoje študije, gotovo niso najslabši material, ker so pod vodstvom nemškega ravnatelja in nemških profesorjev izhajali, se narodno očuvali in uspevali. Starišem teh dijakov in dijakinj bi se godila največja krivica, če bi se jih sililo, da njihovi otroci ali pouk prekinejo ali pa z neznoznimi žrtvami druge zavode posečajo. Zloglasni J. Ornig nam je pripravil udobnost s tem, da je Ptuj sicer iz nam sovražnega namena glede šolstva spravil na precej visoko stopinjo, dočim bi mi te nam ugodne postojanke v svoje svrhe ne mogli ali ne hoteli izkoriščati. Ves svet bi se nam posmehoval in nas imel za bedake, ker bi mi na tak način napeljevali vodo na mlin naših sovražnikov, ter dokazali s tem ne samo mlačnost

in nezavednost, nego tudi svojo popolno nezrelost.

Svoje dni je baron Gautsch, zloglasni minister propale Avstrije hotel nam in Čehom zabraniti pot do višje splošne izobrazbe s tem, da je odpravil in zatvoril precejšnje število čeških in slovenskih srednjih šol, češ, da niso potrebne, in da državne finance ne dopuste obstanka teh srednjih šol. Nemških zavodov se pa ni dotaknil, če tudi so bili povprečno slabše obiskani od čeških in slovenskih. Vprašamo tedaj g. poverjenika: Mar hoče on vzgled barona Gautscha posnemati? To bi bilo slabo in žalostno! To bi kompromitiralo in oškodovalo v veliki meri državno idejo, katera se mora s posebnim povdankom gojiti in krepiti v bližini nemškoavstrijskih meja.

Morebitni ugovor, da nedostaje učnih moči, je neumesten. Naj se restringirajo zavodi, v krajih, ki niso narodno ogroženi in naj se pridele učne moči sem, kjer so bolj potrebne, nego na Kranjskem. Lahko bi se tudi obdržalo mnogo nemških profesorjev, ki bi lojalno opravljali svojo službo. Dvojezični pouk bi bil posebno lahko pri nas lahko izvedljiv in pa potreben. Radikalna odprava nemščine iz šol je, milo rečeno, nes pametnost.

Ne vemo, če je g. poverjenik vse te posledice natanko premotril in premislil. Eno pa je gotovo: Z nameravano odpravo višjih razredov ptujske gimnazije bo storjena velika škoda in krivica ne samo prizadetim dijakom in starišem, nego tudi slovenskemu narodu, posebno pa državni misli SHS.

Radi tega kličemo v poslednji uri gosp. poverjeniku za uk in bogočastje: Ne podrite nam ptujske gimnazije! Celokupna vlada v Ljubljani pa „caveat, ne quid detrimenti capiat res publica!“

Protestni shod v Ptuj.

Na binkoštni ponedeljek se je vršil na Florijanskem trgu pred mestnim uradom v Ptuj protestni shod proti raskosanju Slovenije, ki je uspel naravnost sijajno. Na tisoče

da noben otrok ni mogel pogledati na delo sosedu, niti ž njim kaj pokramljati. Stal sem nepremično sredi šolskega odra, oči pa imel oprte v otroke. Čez 10 minut bilo je vse gotovo. Poberem lističe, ki so me neizmerno zanimali. Ker utegnejo te izjave otrok zanimati tudi tega ali onega čitatelja, ki se zanima za učiteljevo delo v šoli in pa za mišljenje otrok v dobi od 12.—14. leta, zato nekoliko teh izjav takoj priobčim.

Prvi piše: Najbolj srečen v življenju bi bil, ako bi imel vse, karkoli bi mi srce poželelo. Najbolj nesrečen pa bil, ako bi mi hiša pogorela.

2. V življenju bi bil najbolj srečen, ako bi bil vedno zdrav, najbolj nesrečen pa, ako bi mi umrli stariši.

3. Največja sreča v življenju se mi zdi zdravje, najbolj nesrečnega pa bi se čutil, ako bi bil siromak in od vseh ljudi zapuščen.

4. V življenju bi bil najbolj srečen, ako bi

in tisoče ljudi se je zbralo pred ponosno stavebo sedaj našega mestnega urada, da povzdigno glasno svoj protest proti nakani, da se slovensko ozemlje pusti še nadalje pod oholim Nemcem in zahrbtnim Lahom. Shod je sklical Narodni svet. Predsedoval mu je g. dr. Ivan Fermevc. Po jednatem pozdravu je je naglašal, da kliče Narodni svet prebivalstvo ptujskega okraja zopet na branik domovine. Protest, ki ga bo prebivalstvo ptujskega okraja sklenilo danes, se mora slišati in upoštevati tudi v Parizu. V imenu mestne občine se je pridružil protestu gerent dr. Senčar. Za ptujski okrajni zastop je govoril g. Mihael Brenčič, ki je zlasti pozivljaj občinske predstojnike, da pošljejo nemudoma protestne resolucije na predsestvo deželne vlade.

Ob velikanskem navdušenju je bila sprejeta na predlog g. dr. Šalamuna sledeča

resolucija:

Na velikem protestnem shodu zbrani Slovenci Ptuja in ptujskega okraja opominjamo v zadnjem trenutku velesile, ki odločujejo v Parizu o usodi narodov, da naj ne raztrgajo slovenskega dela troimenega naroda in naj ga ne prepuste nadaljni raznaroditvi Lahom, Nemcem in Madžarom.

Z vso odločnostjo zahtevamo, da se upošteva samoodločba narodov in da se združijo vse zemlje, kjer stanuje v strnjenih masah naš narod, z državo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Miru, ki bi tem načelom nasprotoval, nikdar ne bomo priznali, in pozivljamo našo pariško delegacijo, da ga ne prizna. Opozarjamo, da bi bil nam krivičen mir začetek novega ogroženja evropskega miru.

Mi hočemo vso svojo zemljo in ne priznamo nobenih kompromisov v našo narodno in državno škodo.

Kakor je Celovec za vedno naš, tako morajo biti naši tudi Beljak, Gorica, Trst, Pulj Reka in celo naše Primorje in Prekmurje.

Predsednik se je zahvalil zavednim zborovalcem za njih vdeležbo. Povdarjal je, da se gotovo tudi naša vlada, naš kralj in prestolonaslednik z vso vnemo zavzemajo za

bil bogat, najbolj nesrečen pa, ako bi si zlomil nogo.

5. Najbolj srečen v življenju bi bil, ako bi imel avtomobil, najhujša nesreča za me pa bi bila, če bi ne znal ne čitati, ne pisati in ne računati.

6. Najbolj srečen je zdrav človek, najbolj nesrečen pa tisti, ki nikoli ni zadovoljen.

7. Najbolj srečen bi bil v življenju, ako bi si pridobil veliko bogastvo, najbolj nesrečen pa, ako bi to bogastvo izgubil.

8. Največja sreča za me bi bilo zdravje, največja nesreča pa, ako bi mi hiša pogorela.

9. Najbolj srečen na svetu bi bil, ako bi bil vedno zdrav, nikoli bolan, nesrečen pa, ako bi si zlomil nogo.

10. Za največjo srečo imam zdravje in zadovoljnost, za nesrečo pa smrt starišev.

11. V življenju bi bil najbolj srečen, ako bi bil zmiraj zdrav, najbolj nesrečen pa, ako bi mi umrla oče in mati.

12. V življenju bi bil najbolj srečen, ako

Kakšne pojme imajo otroci o bistvu sreče in nesreče.

Nekaj iz šolske delavnice. Priobčil š. ravnatelj A. Kosi, Središče.

Obraunaval sem te dni na višji stopnji s 13—14 letnimi učenci berilni sestanek „V naravi“ (Ogrinec). Prvi stavek tega berila se glasi: „Ako ti je srce polno velike sreče, obilega veselja . . . , zateci se v krilo mile narave. Prečitavši ta stavek, mi šine hkratu neka misel v glavo. „Kaj pa, ko bi se prepričal, kakšne pojme imajo otroci o bistvu sreče in nesreče. Ne razmišljam dolgo, vzamem iz omare majhne lističe, jih razdelim med otroke in jim dam to-le nalogo: Napiši na kratko, kedaj bi bil na svetu najbolj srečen in kedaj najbolj nesrečen! Pogovoril nisem ničesar, otrokom pa strogo zabičal, da naj vsak le svoje misli zapiše ter naj se ne ozira na svojega sosedu. Pazil sem potem z bistrim očesom,

naše svete pravice. Na njegov poziv je občinstvo navdušeno zaklicalo, da se je razlegalo po celem starodavnem mestu: „Živel kralj Peter, živel naš prestolonaslednik Aleksander!“

Iz seje mestnega sosveta

7. junija 1919.

G. vladni komisar dr. Senčar je poročal o trnjevi poti, katero sta prehodila on in njegov prednik g. dr. Jurtela, da se je izposlovalo izvozno dovoljenje za živila, ki jih je Ornikova družba nakupila na občinski račun. Upanje imamo, da se ta zadeva končno reši. A je tudi že skrajni čas, ker v teh živilih tiči ogromen kapital, cena pa pada in nevarnost pokvarjenja raste od dne do dne. — Rešile so se nekatere obrtne in osebne zadeve. — Odobrila se je pogodba s kmetijskim kemičnim preskuševališčem v Mariboru, ki bo večkrat v letu pri tukajšnjih trgovcih in gostilničarjih izvrševalo nenapovedane revizije živil in pijač, ter bo kemično preiskovalo živila, ki se tukaj zaplenijo in pošljejo v Maribor, da se tako prepreči prodaja pokvarjenih in nezdravih stvari. — G. Steudte je prosil za izvode graških listov, ki so neresnično poročali o razmerah v Ptujju. Hoče poslati dotičnim listom popravke z izjavo, da tukajšnji Nemci želijo živeti v miru s slovenskimi sodržavljanji. Kdor ima kakšno število, ki je pisala kaj neresničnega o „preganjanju in trpljenju“ Nemcev pri nas, naj jo da mestnemu uradu na razpolago. — Sklenilo se je, da se v kratkem skliče posebna seja sosveta, da sklepa o energičnih korakih zoper draginjo in zoper izkoriščevalce. — Končno se je izreklo g. vladnemu komisariju pooblastilo, da v imenu občine pri vladi vložijo odločen ugovor zoper nameravano raztelesenje naše domovine, katere kujejo kapitalisti in imperijalisti v Parizu v nasprotju z Wilsonovimi načeli.

Zopetna rekvizicija kmetijskih pridelkov?

Pretečeni teden je govoril v Narodnem predstavništvu ministerski podpredsednik dr. Korošec o prehrani ter tekom svojega govora naznanil poslancem, da stoji on in njegovo ministrstvo na stališču, da treba v jeseni zopet uvesti po kmetih rekvizicijo za razna živila. Povedal je, da bo spravil to svojo mnenje pred ministerski svet, kjer ga bo zastopal z vso odločnostjo.

Nam ni znano, kakšen vtisk bo napravila izjava dr. Korošca na Slovensko ljudsko stranko. Zelo verjetno je, da ne bodo njeni kmečki pripadniki nikdar zvedeli, kaj je govoril v beogradskem parlamentu načelnik SLS z ministrskega sedeža. Za Jugoslovansko demokratsko stranko pa ni vseeno, kako

stališče zastopa v prehranjevalni politiki minister Korošec in že naprej moramo povedati, da se bodo morali naši poslanci v Demokratskem klubu z vso odločnostjo upreti proti njegovim nakanam.

Ni nobenega dvoma, da so bile medvojne rekvizicije, ki jih je izvrševala avstrijska vlada pri kmetih, ena največjih krivic, kar jih je mogla prizadeti stara Avstrija kmetiskemu prebivalstvu. Nasilna rekvizicija kmetijskih pridelkov, zlasti, ako se zanje določa še uradno določene cene, ne pomeni drugega, kot odpravo zasebne lastnine. Rekvizicija je tembolj krivična, ako jemlje pridelke brezobzirno vsakomur ne glede na to, ali je pridelal posestnik le toliko, kolikor bi potreboval za se in za svoje gospodarstvo ali pa toliko, da bi pridelok, ki ga zase več ne potrebuje, naprej prodajal in z njim spekuliral. V stari Avstriji je bilo to državno poseganje v lastninske pravice kmetov toliko bolj nepošteno, ker se je izvajala rekvizicija istočasno tudi v tovarnah, ki izdelujejo za ljudstvo neobhodne potrebščine in se je izvajala napram veleposestnikom in plemenitašem le deloma, površno in z vso obzirnostjo. Prezreti končno ne smemo, kako so gospodarile razne gospodarske centrale, ki so jemale kmetu žito in živino in pozabiti ne smemo, da so se v teh podjetjih zbirali na stroške kmeta in konzumenta večmilijonski fondi zato, da so z njimi uganjali vsakojake spekulacije in politične korupcije. Zato je naša nova država kmetiskemu prebivalstvu s tem, da je ministerski svet Beogradu odpravil vsako rekvizicijo kmetijskih pridelkov, le popravila krivico kmetu, zadejano mu od stare Avstrije.

Ta ukrep v Jugoslaviji pa ni bil le čin pravičnosti, marveč tudi dokaz pametnega umevanja ljudskih potreb v naši državi. Ako hočemo Jugoslavijo spraviti naglo in brez največjih težav na noge, je neobhodno potrebno, da podpremo z vsemi sredstvi kmetijsko pridelovanje in ga zopet spravimo v normalen tir. Kmetu moramo brezpogojno vrniti veselje do obdelovanja zemlje, ako hočemo, da bo ustvarjal tako, kakor pred vojno. Zato ni nobenega dvoma, da bi bila najbolj nesrečna tista politika, ki bi pritiskala z rekvizicijo k tlom kmetijsko produkcijo in tako uničevala oni steber v državi, ki bo vsaj za prihodnjih deset let, če že ne vedno, v Jugoslaviji nosilec vse državne sile in moči.

Prehranjevalni minister dr. Korošec bi moral prehranjevalno politiko urediti tako, da bi čimprej zatrl od vojne preostalo odeduštvo, verižništvo in tihotapstvo z živili in živino. Ako tu ne bo našel prave poti, mu tudi rekvizicija kmetijskih pridelkov, katero obeta kmetom, ne bo prav nič koristila.

Upam, da bo ostalo dr. Koroščevo naznanilo o zopetni rekviziciji poljedelskih produktov le v zapisniku državnega zbora, in da v narodnem predstavništvu ne bo našel zaslonbe, ki bi mu omogočala uresničiti ta svoj namen.

Adolf Ribnikar.

Zveza jugoslovanskih železničarjev.

Društveni shod v Ptujju dne 1. junija t. l.

Shod je bil zelo dobro obiskan, mnogo je bilo tovarišev z juga. Dr. Fermevc pozdravi došle. Predsednik tovariš Jarh pozdravi navzoče posebno Tržačane. Nato sledi poročilo o društvenem položaju. Čemu smo se organizirali na strokovni narodni podlagi, kakšni so naši cilji? Poda žalostno sliko sistematičnega pregajanja in izpodrivanja našega uslužbenca v zadnjih letih. V teh težkih časih je delovala zveza, koje dela sadove je vedno skušalo izkoriščati internacijonalno društvo. Bil je to posebno od leta 1910 sem neprestan boj s pristaši takozvane internacionale. Namen je bil pač viden. Zgraditi so hoteli iz naših trupel Švabu most do Adrije. Na dnevnem redu so bila izpodrivanja slovenskega železničarja in ostentativna nastavljanja zagrizenih nemčurjev in Nemcev v postajah naše zemlje. Tedaj smo strnili svoje vrste na strokovni podlagi in pričeli boj proti vnebopijočim krivicam. Navsezani smo bili sami na se. Le iz nas samih smo črpali moči za težki boj. Prišel je jesenski polom. Tedaj je odpovedal Dunaj, odpovedalo je skupno vodstvo. Tudi trenutek nismo pomišljali, iskali smo navodila zopet v naši organizaciji in nesli podivjane tolpe razbite avstrijske armade po naših ramenih skoz naše pokrajine. Prišla je stavka v jeseni v Mariboru, kojoj so uprizorili zagrizeni nemčurski in nemški hujskači, kakor razvidno iz zgolj političnih ozirov. Zopet so bili tovariši zveze, ki so pohiteli v Maribor in vzdržali obrat v težkih dneh. Delali smo za dva, za tri in stavka zagrizenih nasprotnikov se je razblinila. Vso priznanje tudi onim stanovskim tovarišem iz jugosl. socialne stranke, ki so ohranili še čut za narod, ki so pomagali, da se je rešila naša stvar.

Prišla je pa žalostna doba hujskanja, doba izkoriščanja svobode. Trop boljseviško navdahnjenih privržencev internacionale se je zaletel s vso silo v naše vrste in deloval po i plaščem takozvane „internacionale“ in njihovega „socializma“ za ostudne namene v prid tujerodnemu elementu. Ne poznamo več tovarišev tujerodcev, osvobodili smo se in se strnili v skupno državo samo enega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev. Železničar, kojemu so svete relikvije lastnega naroda, ima kruh na lastni zemlji. Vsem onim pa, ki ne marajo lastnega naroda, ki ne marajo kraljevine Jugoslavije, pa pot preko meja. Organizirali smo se tedaj na strokovni in na narodni podlagi. Zastopati hočemo prvo svoj stan in ščititi s tem tudi narod, domovino. Zatorej vabimo vse stanovske tovariše v naše vrste, ki imajo z nami skupne cilje, brez ozira na politično prepričanje, naj si je klerikalec, ali liberelec ali socialni demokrat.

Govornik omeni uspehe organizacijskega delovanja, kakor osemurni delavnik, 100% zvišanje draginjske doklade. Doseglo se je

bi bil vedno zdrav, najbolj nesrečen pa, ako bi moral od hiše do hiše beračiti.

13. V življenju bi bil najbolj srečen, ako bi bil vedno zdrav, vesel in z vsem zadovoljen, najbolj pa bi bil nesrečen, ako bi mi v moji mladosti umrli stariši.

14. V življenju bi bil najbolj srečen, ako bi bil bogat. (O nesreči učenec ni ničesar zapisal!)

15. V življenju bi bil najbolj srečen, ako bi imel 2 kg zlata, najbolj nesrečen pa, ako bi mi roke odrezali in bi še živ ostal.

Izjave deklic slovejo:

1. Največja sreča v življenju se mi zdi zdravje, največja nesreča bolezen.

2. V življenju bi bila najbolj srečna, ako bi mi ostali stariši dolgo let živi in zdravi, najbolj nesrečna pa, ako bi nam pogorela hiša, hlevi in vse.

3. V življenju bi bila najbolj srečna, če bi se stariši vrnili in bi prej ne znala, kje so; najbolj nesrečna pa bi bila, če bi nam

hiša pogorela, da bi ne znali, kam domov.

4. V življenju bi bila najsrečnejša, ako bi videla po svetu vse lepote, ki jih ima narava. (O nesreči se ta deklica ni izjavila!)

5. V življenju bi bila najsrečnejša, ako bi bila vedno zdrava, najbolj nesrečna pa, ako bi ne imela starišev.

6. Najbolj srečna v življenju bi bila, ako bi prišel brat iz ujetništva zdrav domov in ako bi mi bili mati vedno zdravi; najbolj nesrečna pa bi bila, če bi mi oče in mati umrli.

7. Največja sreča za mene bi bila, ako bi mi stariši dolgo živeli, največja nesreča, ako bi mi prerano umrli.

8. V življenju bi bila najbolj srečna, če bi bila vedno zdrava, najbolj nesrečna pa, če bi bila bolana.

9. V življenju bi bila najbolj srečna, če bi imela vsega dovolj, česar vsak dan potrebujem, najbolj nesrečna pa bi bila, ako bi si morala od hiše do hiše kruha prositi.

Izmed 24 otrok vidi 12 največjo srečo v zdravju, 7 v bogastvu, 3 v dolgem življenju, 1 v uživanju prirodnih krasot, 1 v vrnitvi pogrešanega brata vojaka.

Značilno je, da ima izmed 9 deklic samo ena zdravje za največjo srečo, dočim vidi izmed 15 dečkov 10 dečkov svojo srečo v telesnem zdravju — jasen dokaz, da dečki globlje mislijo nego deklice.

Nesreča je pri 8 otrokih smrt starišev, pri 8 otrokih izguba premoženja, pri 5 otrokih telesna pobačjenost, oz. bolezen pri 1 otroku duševna revščina (ne znati čitati itd.) pri 1 otroku nezadovoljnost.

Izjave deklic pričajo, da vise te z večjo ljubeznijo na svojih stariših nego dečki, zakaj izmed 9 deklic smatra jih 5 smrt starišev za največjo nesrečo, dočim vidijo izmed 15 dečkov samo 4 v smrti roditeljev največjo nesrečo.